

התערבות מיטבית במסגרות לנוער קצה סקירת ספרות

בן אלפסי מעיין סרבר טל ארזי

עריכת לשון: ענת פלדמן
עריכה באנגלית (תקציר): סוזן בראון
עיצוב גרפי: ענת פרקו טולדנו

עורכת ראשית: רויטל אביב מתוק

הסקירה הוזמנה על ידי אגף בכיר חוץ ביתי, משפחה, ילד ונוער והשמות מיוחדות
במשרד הרווחה והביטחון החברתי ומומנה בסיועו

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | כסלו תשפ"ד | נובמבר 2023

תקציר

רקע

המונח "נוער קצה" מתייחס לילדים ובני נוער בני 6 עד 18 הנמצאים בסיכון גבוה לגרום נזק לעצמם או לסביבתם. במקרים רבים ילדים ובני נוער אלו סובלים מהפרעות התנהגות קשות, מהפרעות קשר ומהפרעות נפשיות. רמות הסיכון הגבוהות לפגיעה בעצמם או בסביבתם, לצד היעדר היכולת של המסגרת המשפחתית והקהילתית לספק את צורכיהם, עומדות בבסיס ההחלטה על הוצאה חוץ-ביתית למסגרות טיפול ייעודיות. המסגרות הייעודיות הקולטות נוער קצה – פנימיות בפרופיל מעוז – הן באחריות 'האגף הבכיר חוץ ביתי, משפחה, ילד ונוער והשמות מיוחדות' במשרד הרווחה והביטחון החברתי.

מטרה

סקירה זו בוחנת את הידע מן העולם בנושא של התערבות מיטבית לנוער קצה במסגרת פנימיות, ומטרתה לסייע למשרד הרווחה לקדם את הרפורמה באגף החוץ-ביתי, כחלק משיפור השירות והמדיניות בכלל הפנימיות ובפנימיות בפרופיל מעוז בפרט.

שיטה

בעבודה זו נסקרה ספרות מקצועית וגם ספרות "אפורה" שעוסקת בהתערבות המיטבית לנוער קצה הנהוגה במדינות דוברות אנגלית, ובהן מדינות ארצות הברית, אוסטרליה ובריטניה. איתור הספרות נעשה באמצעות חיפוש במאגרי מידע וברשת האינטרנט.

ממצאים

בעולם נהוגות פרקטיקות שונות לטיפול בנוער קצה, הנחלקות לשני סוגים – פרקטיקות טיפול גנריות ופרקטיקות טיפול ייעודיות. פרקטיקות הטיפול הגנריות הן השמה חוץ-ביתית טיפולית (TRC – Therapeutic Residential Care); טיפול מודע טראומה (TIC – Trauma-Informed Care); שיתוף החניך, המשפחה והקהילה בתהליך ההתערבות; הכנה לחיים ושילוב בקהילה. פרקטיקות הטיפול הייעודיות הן טיפול בבני נוער וצעירים נפגעי התמכרויות; טיפול בנפגעות ונפגעי תקיפה מינית; טיפול בפוגעים מינית; ריסון ובידוד; טיפול פסיכיאטרי תרופתי; טיפול דיאלקטי התנהגותי (DBT - Dialectical Behavior Therapy).

המלצות

מן המידע העולה מן הסקירה התגבשו כמה המלצות:

- עדכון ההגדרה לנוער קצה
- קידום שותפות חניכים ויישום של גישת הכוחות
- העמקת שיתוף המשפחות בתהליכי ההתערבות
- קידום שינויים פיזיים וסביבתיים בפנימיות
- הידוק הקשר בין הפנימיות לשירותי הרווחה בקהילה ולמערכות משיקות בתחומי החינוך והבריאות ומיסוד מנגנונים לשמירה על קשר ורצף טיפולי
- העמקת יישום המדיניות של יצירת מסגרות גמישות תוך התמקדות בתוכניות יציאה מן הפנימייה
- פיתוח והרחבה של הכשרות מקצועיות והדרכה שוטפת לצוותים המקצועיים, לצורך מתן מענה הולם התואם את מאפייניה של אוכלוסיית הקצה
- המשך מיסוד מנגנונים פנימיים וחיצוניים לתלונות וטענות הנוגעות למדיניות המסגרות, התנהלות המדריכים וסביבת המחיה של החניכים

תוכן עניינים

1	1. רקע
2	1.1 התערבות טיפולית מיטבית לנוער קצה במסגרת מיליה טיפולי
4	2. מטרות
4	3. שיטה
5	4. ממצאים
5	4.1 פרקטיקות טיפול גנריות
13	4.2 פרקטיקות טיפול ייעודיות
22	5. סיכום והמלצות
24	עוד פרסומים של המכון בנושא
25	מקורות